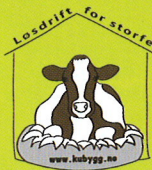

Løsdrift for
STORFE

Drikkevann i løsdriftsfjøs

Hans Kristian Hansen

Høgskolen i Nord-Trøndelag, Hans.K.Hansen@hint.no

■ Gjennom prosjektet Kubygg (www.kubygg.no) ble det høsten 2006 og våren 2007 gjennomført feltregistreringer i 232 melkeproduksjonsbesetninger. En av faktorene som ble observert var drikkevannssituasjonen for melkekyr. Alle brukene i datamaterialet har løsdriftsfjøs som er nybygd eller ombygd til løsdrift mellom 1995 og 2005. De har videre minimum 20 årskyr, og er spredt over hele landet. 195 av brukene hadde sikre opplysninger om drikkevann hos melkekyrne og danner dermed utgangspunktet for denne analysen.

Stort forbedringspotensial

Ifølge holdforskriften kan et lite drikkekar forsyne maksimalt åtte kyr, og ved bruk av store drikkekar skal det minst være 10 centimeter drikkekarkant per ku. Med dette som utgangspunkt viser det seg å være et betydelig forbedringspotensial for drikkevannsforsyningen i fjøsene. Resultatene viser at kun 35 prosent av de 195 brukene hadde tilstrekkelig vannforsyning i forhold til forskriften. 38 prosent hadde under $\frac{3}{4}$ av forskriftskravet og 10 prosent hadde under halvparten av forskriftsmessig vannforsyning. Når dette er situasjonen i noen av de nyere fjøsene, er det neppe grunn til å tro at det er noe bedre i eldre fjøs.

Ugunstig plassering

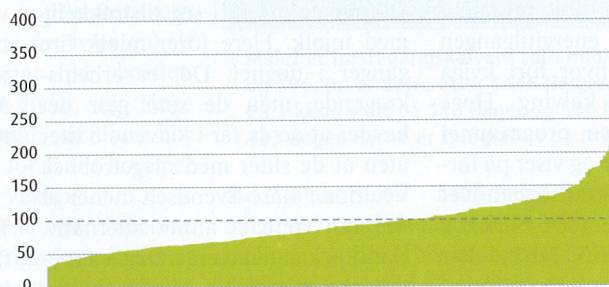
Det ble også observert en god del ugunstig plassering av drikkekar. Selv i helt nye fjøs hender det at drikkekar blir plassert i smale tverrganger, noe som ødelegger for kutrafikken i fjøset. Det er heller ikke uvanlig at drikkekar settes rett ved liggearealer, slik at en eller flere liggebåser blir fuktige og ikke brukes av dyrene.

Rent drikkevann i tilstrekkelig mengde er en forutsetning for friske dyr og en optimal produksjon. Ei ku med en dagsproduksjon på 35 kilo melk har et vannbehov på om lag 100 liter/døgn. Men hvordan står det egentlig til rundt om i fjøsene – er det nok drikkevann i forhold til hva som er anbefalt?

■ Kubygg har undersøkt vannforsyningen til kyr i løsdriftsfjøs og bare hvert tredje fjøs tilfredstilte forskriftekravene.
Foto: Rasmus Lang-Ree

Figuren viser vanddekningen for hvert av fjøsene i undersøkelsen, sortert stigende. 100 prosent vanddekning er det som tilsvarer nok drikkemuligheter i forhold til forskriftens retningslinjer.

Kontroll av vannforsyningen

Når det gjelder små drikkekar kan en gå ut fra at ett drikkekar forsyner sju kyr. Ved bruk av store drikkekar sier anbefalingene at det skal være 10 centimeter tilgjengelig drikkekarkant per ku. Et eksempel: I et fjøs er det et stort drikkekar med lengde 150

centimeter og bredde 40 centimeter. Det er plassert med den ene langsiden mot vegg. Tilgjengelig drikkekarkant blir da $150 + 40 + 40 = 230$ centimeter – det vil si alle sidene av drikkekar som er tilgjengelig for dyra å drikke fra. Dette drikkekar kan forsyne $230/10 = 23$ kyr.

Anbefalinger om drikkekar

- Vannet skal være av drikkevannskvalitet.
- Ved bruk av små drikkekar er det anbefalt at en ikke går over sju kyr per drikkekar (forskriften sier maksimalt åtte kyr per drikkekar).
- Ved bruk av store kar er det anbefalt med minimum 10 centimeter tilgjengelig drikkekarkant per ku (samme som i forskriften).
- Anbefalt vannkapasitet er for små drikkekar minimum 10 liter/minutt, og for store kar 20–25 liter/minutt (forskriften sier 5–10 liter/minutt for små og 15–25 liter/minutt for store).
- Ved plassering i tverrgang bør drikkekar settes i yttersving, og tverrgangen bør være mellom 3 og 3,6 meter bred.
- Drikkekar bør plasseres over et gjødselareal, da det alltid blir noe vannsløst.
- Høyde på vannspeil bør være 70–75 centimeter over kyrnes ståflate.
- For å holde drikkekar rene er det anbefalt med enten en avstandsbøyle montert 20 centimeter ut fra karet, eller et opptrinn foran karet med høyde på 15–20 centimeter.
- Drikkekar bør plasseres minst 5–6 meter fra kraftfôrautomater for å hindre at dyra drar med seg vann til dem og skaper uhygieniske forhold.
- Vann kan med fordel være tilgjengelig i oppsamlingsarealer/ventarealer hvor kyrne stenges inne før melking.
- Flere drikkeplasser anbefales i alle fjøs slik, at dyra kan oppsøke et annet drikkekar om det skulle vise seg at et av dem er forurenset eller optatt.

Kontroll av vannkapasitet kan enkelt gjøres ved å måle opp størrelsen på drikkekar i liter og deretter sjekke hvor lang tid det tar å fylle det opp. Dersom en har et drikkekar på 150 liter og det tar 7,5 minutter å fylle dette opp, har det en vannkapasitet på $150/7,5 = 20$ liter/minutt.